

Το πρόβλημα με το Ισλάμ (Σαμ Χάρις)

Όπως κάθε άλλη θρησκεία, το Ισλάμ έχει περάσει από διάφορες φάσεις. Μουσουλμάνοι διανοούμενοι ανακάλυψαν την Άλγεβρα, μετέφρασαν τα συγγράμματα του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη, και συνέβαλαν σε μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη αρκετών επιστημών, που βρίσκονταν στα πρώτα τους βήματα, σε μία περίοδο που οι χριστιανοί της Ευρώπης ζούσαν μέσα σε απόλυτη άγνοια. Μόνο μέσα από την κατάκτηση της Ισπανίας από τους μουσουλμάνους,

έφθασαν τα ελληνικά κείμενα να μεταφραστούν στα Λατινικά και έδωσαν το έναυσμα για την Αναγέννηση στη Δυτική Ευρώπη.

Θα μπορούσε κανείς να γράψει χιλιάδες σελίδες απαριθμώντας τέτοιες περιπτώσεις σε σχέση με κάθε θρησκεία, ποιον σκοπό θα εξυπηρετούσε όμως; Μήπως αυτό θα σήμαινε ότι η θρησκευτική πίστη είναι κάτι καλό ή ακόμη και αγαθοεργές; Αποτελεί κοινοτοπία το να πει κανείς ότι σχεδόν όλα τα πράγματα που αξίζουν σε αυτόν τον κόσμο έχουν δημιουργηθεί από ανθρώπους της πίστης, διότι σχεδόν όλοι όσοι δούλεψαν με σφυριά ή όργωσαν τις θάλασσες υπήρξαν ευσεβείς οπαδοί κάποιας θρησκευτικής παράδοσης. Απλώς δεν υπήρχε κανένας άλλος για να κάνει αυτές τις δουλειές. Μπορούμε επίσης να πούμε ότι όλα τα ανθρώπινα επιτεύγματα πριν από τον 20ό αιώνα πραγματοποιήθηκαν από άνδρες και από γυναίκες που δεν είχαν ιδέα για τη μοριακή βάση της ζωής. Μήπως από αυτό προκύπτει ότι θα άξιζε να διατηρήσουμε μία αντίληψη για τη Βιολογία με βάση τον 19ο αιώνα;

Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε πώς θα ήταν σήμερα ο κόσμος μας, αν κάποιο μεγάλο βασίλειο της Λογικής είχε εμφανισθεί την εποχή των σταυροφοριών και είχε επιβάλει την ειρήνη στα θρησκευόμενα πλήθη της Ευρώπης και της Μέσης Ανατολής. Ίσως να είχαμε αποκτήσει ένα σύγχρονο δημοκρατικό καθεστώς και να είχε εμφανισθεί το Διαδίκτυο από το 1600. Το γεγονός ότι η θρησκευτική πίστη έχει αφήσει τα ίχνη της σε κάθε τομέα του πολιτισμού μας, δεν αποτελεί επιχείρημα για τη στήριξή της, ούτε κάποια συγκεκριμένη πίστη μπορεί να απαλλαγεί από τις ευθύνες της επειδή ορισμένοι πιστοί της συνεισέφεραν τα

μέγιστα στον ανθρώπινο πολιτισμό.

Πολλοί συγγραφείς, έχουν παρατηρήσει ότι είναι προβληματικό το να αναφέρεται κανείς σε μουσουλμανικό «φονταμενταλισμό», διότι αυτό υπονοεί ότι υπάρχουν σοβαρές δογματικές διαφορές ανάμεσα στους φονταμενταλιστές μουσουλμάνους και στο κύριο σώμα των πιστών. Η αλήθεια όμως είναι ότι οι περισσότεροι μουσουλμάνοι φαίνονται να είναι «φονταμενταλιστές» με τη δυτική έννοια της λέξης -ως προς το ότι ακόμη και βάσει «μετριοπαθών» ερμηνειών του Ισλάμ, το Κοράνιο θεωρείται ο κυριολεκτικός και αλάθητος λόγος του ενός και μοναδικού αληθινού Θεού. Η διαφορά ανάμεσα στους φονταμενταλιστές και στους μετριοπαθείς -και αναμφίβολα η διαφορά ανάμεσα στους κάθε είδους «εξτρεμιστές» και στους μετριοπαθείς- εντοπίζεται στον βαθμό στον οποίο προσεγγίζουν την πολιτική και στρατιωτική δράση, ως ένα οργανικό στοιχείο για την εφαρμογή της πίστης τους στην πράξη. Σε κάθε περίπτωση, όσοι πιστεύουν ότι το Ισλάμ πρέπει να καθορίζει κάθε διάσταση της ανθρώπινης ύπαρξης, συμπεριλαμβανομένων της πολιτικής και της νομοθεσίας, σήμερα δεν αποκαλούνται γενικότερα «φονταμενταλιστές» ή «εξτρεμιστές», αλλά μάλλον «ισλαμιστές» .

Από την οπτική γωνία του Ισλάμ, ο κόσμος χωρίζεται στον «Οίκο του Ισλάμ» και στον «Οίκο του Πολέμου», και αυτή η δεύτερη περιγραφή θα έπρεπε να αποτελεί ένδειξη του τρόπου με τον οποίο πολλοί μουσουλμάνοι πιστεύουν ότι θα επιλυθούν τελικώς οι διαφορές τους, με όσους δεν συμμερίζονται την πίστη τους. Αν και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι υπάρχουν κάποιοι «μετριοπαθείς» μουσουλμάνοι, που έχουν αποφασίσει να παραβλέψουν την αναπόδραστη μαχητικότητα της θρησκείας τους, το Ισλάμ είναι αναντίρρητα μία θρησκεία κατάκτησης. Το μοναδικό μέλλον που οραματίζονται οι ευσεβείς μουσουλμάνοι -ως μουσουλμάνοι- είναι ένα μέλλον στο οποίο όλοι οι άπιστοι έχουν ασπασθεί το Ισλάμ, έχουν υποταχθεί ή έχουν σκοτωθεί. Τα δόγματα του Ισλάμ, απλά δεν δέχονται τίποτε παραπάνω από μία προσωρινή διανομή της εξουσίας με τους «εχθρούς του Θεού».

Όπως και οι περισσότερες άλλες θρησκείες, στο Ισλάμ έχουν υπάρξει διάφορων ειδών σχίσματα. Από τον 7ο αιώνα οι σουνίτες (που είναι η πλειονότητα) θεωρούν τους σιίτες ετεροδόξους, και οι σιίτες το αντίστροφο. Επιπλέον, στο εσωτερικό αυτών των δύο ομάδων έχουν εμφανισθεί διαφορές, ακόμη και στις τάξεις όσων είναι καθαρόαιμοι ισλαμιστές. Δεν χρειάζεται να ασχοληθούμε λεπτομερώς με αυτό το μωσαϊκό αιρέσεων, πέρα από το να σημειώσουμε ότι αυτά τα σχίσματα είχαν το μάλλον ευνοϊκό αποτέλεσμα να χωρίσουν τον οίκο του Ισλάμ σε ομάδες

που αντιμάχονται η μία την άλλη. Ενώ αυτό αμβλύνει την απειλή που αποτελεί σήμερα το Ισλάμ για τη Δύση, το Ισλάμ και ο δυτικός φιλελευθερισμός δεν παύουν να παραμένουν ασυμφιλίωτα κινήματα. Το μετριοπαθές Ισλάμ -το αληθινά μετριοπαθές, που ασκεί αληθινή κριτική στον μουσουλμανικό παραλογισμό- δεν φαίνεται να υπάρχει στην ουσία. Αν υπάρχει, κρύβεται πολύ καλά, όπως έκαναν και οι μετριοπαθείς χριστιανοί τον 14ο αιώνα (για τους ίδιους λόγους).

Το χαρακτηριστικό του Ισλάμ που ανησυχεί περισσότερο τους μη μουσουλμάνους και το οποίο οι απολογητές του Ισλάμ κάνουν ό,τι μπορούν για να αποκρύψουν, είναι η αρχή της τζιχάντ. Στην κυριολεξία, ο όρος αυτός μπορεί να μεταφρασθεί ως «αγώνας» ή «πάλη» ή «προσπάθεια», αλλά κατά κανόνα αποδίδεται ως «ιερός πόλεμος», και αυτό δεν είναι τυχαίο. Αν και οι μουσουλμάνοι σπεύδουν να παρατηρήσουν ότι υπάρχει μία εσωτερική (ή «μεγάλη» τζιχάντ), που συνεπάγεται τον πόλεμο κατά των ατομικών αμαρτημάτων, κανένα περίτεχνο λογικό οικοδόμημα δεν μπορεί να αποκρύψει το γεγονός ότι η εξωτερική (ή «μικρότερη») τζιχάντ -ο πόλεμος εναντίον των απίστων και των αποστατών- αποτελεί κεντρικό στοιχείο της πίστης. Ο στρατιωτικός αγώνας προς «υπεράσπιση του Ισλάμ», αποτελεί θρησκευτική υποχρέωση για όλους τους άρρενες μουσουλμάνους. Κάνουμε λάθος αν πιστέψουμε ότι η φράση «προς υπεράσπιση του Ισλάμ», υπονοεί ότι οι μουσουλμάνοι πρέπει να πολεμούν μόνο σε κατάσταση «αυτοάμυνας». Αντιθέτως, η υποχρέωση της τζιχάντ είναι μία ξεκάθαρη πρόσκληση για την κατάκτηση του κόσμου. Όπως γράφει ο Μπέρναρντ Λιούις: «Αυτό που υπονοείται, είναι ότι η υποχρέωση για τζιχάντ θα εξακολουθήσει να υφίσταται, διακοπτόμενη μόνο από προσωρινές ανακωχές, έως ότου όλος ο κόσμος, είτε ασπασθεί τη μουσουλμανική πίστη, είτε υποκύψει στη μουσουλμανική εξουσία» («Η κρίση του Ισλάμ»). Δεν μπορεί κανείς να αρνηθεί ότι οι μουσουλμάνοι περιμένουν τη νίκη σε αυτόν τον κόσμο, καθώς και στον επόμενο.

Η εντολή για την κατάκτηση του κόσμου έχει ενδιαφέρον, με δεδομένο ότι ένα από τα κύρια αμαρτήματα που αποδίδουν οι μουσουλμάνοι στη Δύση είναι ο «ιμπεριαλισμός»:

Ο ιμπεριαλισμός είναι ένα ιδιαιτέρως σημαντικό ζήτημα στην επιχειρηματολογία των κατοίκων της Μέσης Ανατολής, και ειδικώς των ισλαμιστών, εναντίον της Δύσης. Γι' αυτούς, ο όρος «ιμπεριαλισμός» έχει μία ειδική σημασία. Για παράδειγμα, αυτός ο όρος δεν χρησιμοποιείται ποτέ από μουσουλμάνους σε σχέση με τις μεγάλες μουσουλμανικές αυτοκρατορίες τις οποίες ίδρυσαν αρχικώς οι Άραβες, και σε μεταγενέστερες περιόδους οι

Τούρκοι, οι οποίοι κατέκτησαν τεράστιες εκτάσεις και ενσωμάτωσαν τους πληθυσμούς τους στον οίκο του Ισλάμ. Για τους μουσουλμάνους ήταν απολύτως νόμιμο να κατακτούν μέρη της Ευρώπης και να υποτάσσουν τους πληθυσμούς τους, κι έτσι να τους δίνουν τη δυνατότητα, χωρίς όμως να τους υποχρεώνουν, να ασπασθούν την αληθινή πίστη. Αλλά, όταν οι Ευρωπαίοι προσπαθούσαν να κατακτήσουν και να υποτάξουν μουσουλμάνους, αυτό ήταν αμάρτημα, και ακόμη χειρότερο το να προσπαθήσουν να τους οδηγήσουν σε άλλη πίστη. Στη μουσουλμανική κοσμοαντίληψη, ο προσηλυτισμός στο Ισλάμ αποτελεί ευεργέτημα για τον νεοφώτιστο και αγαθοεργία για όσους τον προσηλυτίζουν. Σύμφωνα με τον ισλαμικό νόμο, η εγκατάλειψη του Ισλάμ ισοδυναμεί με αποστασία -ένα θεμελιώδες φύσεως έγκλημα γι' αυτόν που παραπλανάται και για εκείνον που τον παραπλανά. Σε αυτό το σημείο ο νόμος είναι ξεκάθαρος: Αν ένας μουσουλμάνος αποκηρύξει το Ισλάμ, ακόμη και αν ένας νεοφώτιστος επανέλθει στην παλαιά του πίστη, η ποινή είναι θάνατος.

Θα πρέπει να παρατηρήσουμε, ότι το σχόλιο του Λιούις, σχετικώς με τον μη καταναγκασμό του προσηλυτισμού στη νέα πίστη, είναι παραπλανητικό σε αυτήν την περίπτωση. Είναι αλήθεια ότι το Κοράνιο παρέχει ένα είδος «χειρόφρενου» για τους «μετριοπαθείς» μουσουλμάνους -«Δεν θα υπάρξει καταναγκασμός στη θρησκεία» (Κοράνιο 2: 256)- αλλά αν ρίξουμε μία ματιά στα υπόλοιπα μέρη του Κορανίου, και στη μουσουλμανική ιστορία, θα δούμε ότι δεν πρέπει να περιμένουμε πολλά από αυτή τη φράση. Όπως έχουν τα πράγματα, αυτή η φράση παρέχει μία πολύ αδύναμη βάση για μουσουλμανική ανεκτικότητα. Πρώτον, η μουσουλμανική αντίληψη για ανεκτικότητα περιορίζεται στους Εβραίους και στους χριστιανούς - τους λαούς των Γραφών- ενώ οι πρακτικές των βουδιστών, των ινδουιστών και άλλων ειδωλολατρών, θεωρούνται τόσο σαθρές πνευματικά, ώστε να ξεφεύγουν τελείως από κάθε όριο. Ακόμη και οι λαοί των Γραφών πρέπει να αυτοπεριορίζονται και να πληρώνουν με «ταπεινότητα» τον κεφαλικό φόρο «τζίζγια» στους μουσουλμάνους αυθέντες τους.

Από δογματική άποψη, ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνονται οι μουσουλμάνοι την ανοχή, είναι μία κατάσταση, στα πλαίσια της οποίας, όσοι δεν είναι μουσουλμάνοι θα έχουν υποταχθεί από πολιτική και οικονομική άποψη, θα έχουν προσηλυτισθεί ή θα έχουν σφαγιαστεί. Το γεγονός ότι ο μουσουλμανικός κόσμος δεν υπήρξε ενωμένος κάτω από μία ενιαία κυβέρνηση, για το μεγαλύτερο διάστημα της ιστορίας του, και μπορεί να μη βρεθεί ξανά ενωμένος στο μέλλον, είναι άσχετο με αυτήν την επιθυμία για κυριαρχία.

Ο Λιούις παρατηρεί ότι «για τους μουσουλμάνους, κανένα κομμάτι εδάφους, από τη στιγμή που προσετέθη στο βασίλειο του Ισλάμ, δεν μπορεί ποτέ να εγκαταλειφθεί οριστικά». Μπορούμε επίσης να προσθέσουμε ότι και καμία συνείδηση από τότε που προστίθεται στο βασίλειο του Ισλάμ, δεν μπορεί ποτέ να εγκαταλειφθεί οριστικά, διότι, όπως σημειώνει και πάλι ο Λιούις, η ποινή της αποστασίας είναι ο θάνατος. Θα κάναμε καλά να μέναμε σε αυτό το γεγονός για λίγο, διότι το μαύρο μαργαριτάρι της μισαλλοδοξίας είναι κάτι που κανένας βαθμός φιλελεύθερης ερμηνείας δεν θα μπορέσει ποτέ να εξουδετερώσει πλήρως. Μέσα στον Οίκο του Ισλάμ, η ποινή για την απόκτηση υπερβολικών γνώσεων σχετικά με αυτόν τον κόσμο -ώστε να αμφισβητήσεις τα δόγματα της πίστης- είναι ο θάνατος. Αν ένας μουσουλμάνος τον 21ο αιώνα χάσει την πίστη του, ακόμη και αν είχε υπάρξει μουσουλμάνος για μία μόνο ώρα, η κανονική αντίδραση σε όλη την έκταση του μουσουλμανικού κόσμου είναι να τον θανατώσουν.

Ενώ το Κοράνι απλώς περιγράφει τις ποινές που απειλούν τον αποστάτη στον επόμενο κόσμο (Κοράνι 3: 86-91), τα χαντίθ περιγράφουν με έμφαση τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να απονεμηθεί δικαιοσύνη σε αυτόν τον κόσμο: «Όποιον αλλάζει τη θρησκεία του, να τον σκοτώνεις». Δεν υπάρχει κάποια μεταφορική διατύπωση πίσω από την οποία μπορεί να κρυφτεί αυτή η εντολή, και φαίνεται ότι καμμία φιλελεύθερη ερμηνευτική διαδικασία δεν μπορεί να την αγνοήσει. Μπορεί να μπούμε στον πειρασμό να δώσουμε μεγάλη έμφαση στο γεγονός ότι η εντολή αυτή δεν εμφανίζεται στο ίδιο το Κοράνι, αλλά από πρακτική άποψη, φαίνεται ότι το χαντίθ διαμορφώνει σε παρόμοιο βαθμό την κοσμοαντίληψη των μουσουλμάνων. Με δεδομένο το γεγονός ότι το χαντίθ χρησιμεύει συχνά ως ο φακός μέσα από τον οποίο ερμηνεύεται το Κοράνι, πολλοί μουσουλμάνοι μελετητές το θεωρούν ακόμη μεγαλύτερη αυθεντία για την πρακτική του Ισλάμ. Είναι αλήθεια ότι κάποιοι φιλελεύθεροι νομομαθείς πιστεύουν ότι ο αποστάτης πρέπει να έχει μιλήσει εναντίον του Ισλάμ, πριν εγκρίνουν αυτή τη δολοφονία, αλλά η ίδια η ποινή δεν αξιολογείται γενικότερα ως ακραία. Το δικαίωμα του φόνου αποστατών είναι ζήτημα γενικής αποδοχής, αν όχι και πρακτικής. Αυτό εξηγεί το γιατί δεν υπήρξε ούτε ένας λογικός μουσουλμάνος επάνω στη γη όταν ο Αγιατολάχ Χομεϊνί επικήρυξε τον Σάλμαν Ρούσντι.

Τόσο ο Ιουδαϊσμός, όσο και ο Χριστιανισμός θα μπορούσαν να παρουσιασθούν ως εξ ίσου μισαλλόδοξοι -αλλά έχουν περάσει κάποιοι αιώνες από την τελευταία φορά που αυτές οι θρησκείες έπραξαν κάτι τέτοιο. Πάντως, αποτελεί πραγματικότητα στους κόλπους του Ισλάμ σήμερα το ότι, αν ανοίξεις τη λάθος πόρτα στην ερευνά

σου για τον κόσμο, οι αδελφοί σου κρίνουν ότι, για αυτόν τον λόγο, πρέπει να πεθάνεις. Θα έπρεπε λοιπόν να διερωτηθούμε, με ποια έννοια πιστεύουν οι μουσουλμάνοι ότι δεν πρέπει να υπάρχει «καταναγκασμός στη θρησκεία».

Το Ισλάμ, περισσότερο από κάθε άλλη θρησκεία που έχουν επινοήσει οι άνθρωποι, έχει όλα τα χαρακτηριστικά μίας καθαρόαιμης λατρείας του θανάτου. Ο Σαγίντ Κουτμπ, ένας από τους πιο έγκυρους διανοητές στον ισλαμικό κόσμο και «πατέρας» του σύγχρονου Ισλαμισμού των σουνιτών, έγραψε: *«Το Κοράνιο επισημαίνει ένα άλλο αξιοκατάκριτο χαρακτηριστικό των Εβραίων: Την άνανδρη επιθυμία τους να ζήσουν, ανεξαρτήτως τιμήματος, της τιμής τους, της ποιότητας ζωής ή της αξιοπρέπειας τους»* («Τρομοκρατία και Φιλελευθερισμός», Π. Μπέρμαν). Αυτή η δήλωση αποτελεί στην πραγματικότητα ένα θαύμα περιεκτικότητας. Αν και μπορεί να φαίνεται ότι δεν είναι τίποτε παραπάνω από ένας απλός υπαινιγμός κατά των Εβραίων, είναι στην πραγματικότητα ένα πυκνό απόσταγμα της κοσμοαντίληψης των μουσουλμάνων. Αν το εξετάσετε για ένα ή δύο λεπτά, θα εμφανισθεί εμπρός στα μάτια σας ένας ολόκληρος μηχανισμός μισαλλοδοξίας και αυτοκτονικής μεγαλοστομίας. Η αμφιλεγόμενη απαγόρευση της αυτοκτονίας από το Κοράνιο δείχνει να είναι εκτός συζητήσεως. Είναι βέβαιο ότι θα υπάρξουν μουσουλμάνοι νομομαθείς που θα πουν ότι οι βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας έρχονται σε αντίθεση με τα δόγματα του Ισλάμ (και πού είναι αυτοί οι νομομαθείς, επί τη ευκαιρία;) και ότι, επομένως, οι βομβιστές αυτοκτονίας δεν είναι μάρτυρες αλλά νεοφερμένοι δημότες της Κόλασης. Μία τέτοια αντίληψη της μειοψηφίας, ακόμη και αν υπάρχει, δεν αλλάζει το γεγονός ότι οι βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας έχουν εκλογικευθεί από μεγάλο μέρος του μουσουλμανικού κόσμου (όπου αποκαλούνται «ιερές εκρήξεις»). Και μάλιστα, η εκλογίκευση αυτού του είδους είναι εκπληκτικά εύκολη, με δεδομένα τα δόγματα του Ισλάμ. Στο φως όσων πιστεύουν οι ευσεβείς μουσουλμάνοι -για την τζιχάντ, για το μαρτύριο, για τον Παράδεισο και για τους απίστους-, οι βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας είναι απίθανο να τους φαίνονται παραβιάσεις της πίστης τους. Και δεν προκαλεί καμία έκπληξη το γεγονός ότι όσοι πεθαίνουν με αυτόν τον τρόπο θεωρούνται μάρτυρες από πολλούς ομοθρήσκους τους. Μία στρατιωτική ενέργεια, που συνεπάγεται μεγάλο κίνδυνο θανάτου, θα μπορούσε σε κάθε περίπτωση να θεωρηθεί «αποστολή αυτοκτονίας» απαλείφοντας τη διάκριση ανάμεσα στην αυτοκτονία και στον θάνατο κατά την εκτέλεση του καθήκοντος, για κάποιον που θα πολεμούσε στο όνομα του Θεού. Το ουσιαστικό συμπέρασμα για τον επίδοξο μάρτυρα φαίνεται να είναι: Όσο σκοτώνεις απίστους και αποστάτες «υπερασπιζόμενος το Ισλάμ», ο Αλλάχ δεν ενδιαφέρεται αν θα σκοτωθείς κι εσύ ή όχι.

Ας φαντασθούμε, ότι κάποια ημέρα βασιλεύει η ειρήνη στη Μέση Ανατολή. Τί θα λένε οι μουσουλμάνοι, σχετικώς με τις βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας τις οποίες υποστήριξε η συντριπτική τους πλειονότητα; Θα πούνε ότι «η κατοχή των Ισραηλινών μάς έκανε να χάσουμε τα λογικά μας»; Θα πούνε «ήμασταν μία γενεά κοινωνικά ανώμαλων»; Πώς θα δικαιολογήσουν τους εορτασμούς που ακολουθούσαν αυτές τις «ιερές εκρήξεις»; Ένας νεαρός άνδρας, που ανήκει σε μία εύπορη οικογένεια, γεμίζει τα ρούχα του με εκρηκτικά και με ρουλεμάν και εξολοθρεύει τον εαυτό του μαζί με καμία εικοσαριά παιδιά σε μία ντισκοτέκ, και η μητέρα του αμέσως δέχεται τα συγχαρητήρια εκατοντάδων γειτόνων της. Τί θα σκέπτονται οι Παλαιστίνιοι για τέτοιου είδους συμπεριφορές, μετά την επικράτηση της ειρήνης; Αν εξακολουθούν να είναι ευσεβείς μουσουλμάνοι, να τι πρέπει να σκέφτονται: «Τα παιδιά μας είναι στον Παράδεισο, και έχουν προετοιμάσει το έδαφος για να τους ακολουθήσουμε. Για τους άπιστους είναι έτοιμη η Κόλαση». Προσωπικά, μου φαίνεται ότι αποτελεί σχεδόν απαράβατη αρχή της ανθρωπίνης φύσης το ότι καμμία ειρήνη, αν ποτέ επικρατήσει, δεν θα επιβιώσει για πολύ, με βάση πεποιθήσεις αυτού του είδους.

Δεν πρέπει να παραβλέπουμε το γεγονός ότι ένα αξιόλογο ποσοστό των μουσουλμάνων ανά τον κόσμο, πιστεύουν ότι οι άνθρωποι που γκρέμισαν το Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου κάθονται τώρα εκ δεξιών του Θεού, ανάμεσα «σε ποταμούς από πεντακάθαρο νερό και σε ποταμούς από γάλα που είναι φρέσκο για πάντα. Σε ποταμούς από υπέροχο κρασί για αυτούς που το πίνουν, και σε ποταμούς από πεντακάθαρο μέλι» (47: 15). Η ειρωνεία είναι σχεδόν ένα θαύμα από μόνο του: Ο πιο καταπιεστικός σεξουαλικά λαός που υπάρχει σήμερα στον κόσμο -άνθρωποι που καταλαμβάνονται από δολοφονική μανία όταν βλέπουν να προβάλλεται η τηλεοπτική σειρά «Baywatch»- μαγνητίζονται από την προοπτική του μαρτυρίου και από μία αντίληψη του Παραδείσου που θυμίζει περισσότερο υπαίθριο οίκο ανοχής.

Πέρα από τις φοβερές ηθικές επιπτώσεις που προκύπτουν από αυτή τη νοοτροπία που προέρχεται από κάποιον άλλο κόσμο, θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι ο Παράδεισος του Κορανίου είναι εξωπραγματικός. Το να πει ένας προφήτης του 7ου αιώνα ότι ο Παράδεισος είναι ένας κήπος, γαρνιρισμένος με ποταμούς από γάλα και από μέλι, ισοδυναμεί με το να πει ένας προφήτης του 21ου αιώνα ότι είναι μία αστραφτερή πόλη, όπου όλες οι ψυχές έχουν από ένα καινούργιο αυτοκίνητο Lexus. Αν το σκεφθεί κανείς έστω και για μία στιγμή, πρέπει να συμπεράνει ότι τέτοιες διακηρύξεις δεν δίνουν κανένα απολύτως μήνυμα για τη μετά θάνατον

ζωή, αλλά λένε πολλά για τα όρια της ανθρώπινης φαντασίας.

Για τους ευσεβείς μουσουλμάνους, η θρησκευτική ταυτότητα φαίνεται να υπερισχύει απέναντι σε όλες τις άλλες... Στον διάλογό μας με τον μουσουλμανικό κόσμο, βρισκόμαστε αντιμέτωποι με ανθρώπους που εμφορούνται από πεποιθήσεις για τις οποίες δεν υπάρχει κάποια λογική στήριξη, άρα δεν μπορούν ούτε καν να συζητηθούν, και όμως αυτές είναι οι ίδιες οι πεποιθήσεις που υποκρύπτονται κάτω από πολλές από τις αξιώσεις που πρόκειται να προβάλλουν απέναντι μας.

Θα πρέπει να μας απασχολήσει ιδιαιτέρως το γεγονός, ότι τα πιστεύω των μουσουλμάνων θέτουν ένα ειδικό πρόβλημα για την πυρηνική αποτροπή. Δεν υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να έχουμε έναν ψυχρό πόλεμο με ένα ισλαμικό καθεστώς εξοπλισμένο με πυρηνικά όπλα μεγάλης εμβέλειας. Για να υπάρξει ψυχρός πόλεμος, χρειάζεται να υπάρχουν δύο πλευρές που τις αποτρέπει η αμοιβαία απειλή του θανάτου. Οι ιδέες του μαρτυρίου και της τζιχάντ υπερβαίνουν τη λογική που επέτρεψε στις Ηνωμένες Πολιτείες και στη Σοβιετική Ένωση να περάσουν μισό αιώνα κρεμασμένες με σχετική σταθερότητα στο χείλος του Αρμαγεδώνα.

Τί θα κάνουμε, αν ένα ισλαμικό καθεστώς, το οποίο συγκινείται με μία απλή αναφορά του Παραδείσου, αποκτήσει κάποτε πυρηνικά όπλα; Βάσει ενός υποθετικού σεναρίου, ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού της γης μπορεί να εξοντωθεί λόγω κάποιων θρησκευτικών ιδεών που ανήκουν στο ίδιο ράφι με τον Μπάτμαν, τη φιλοσοφική λίθο και τους μονόκερους. Το γεγονός ότι θα ήταν ένας φρικτός παραλογισμός το να πεθάνουν πολλοί από εμάς για χάρη ενός μύθου, δεν συνεπάγεται απαραίτητως πως κάτι τέτοιο δεν μπορεί να συμβεί.

Ο Σάμιουελ Χάντινγκτον έχει περιγράψει τη σύγκρουση ανάμεσα στη Δύση και στο Ισλάμ με μία φράση που έγινε διάσημη, ως «*σύγκρουση πολιτισμών*». Ο Χάντινγκτον έκανε την παρατήρηση ότι όπου συνορεύουν μουσουλμανικές με μη μουσουλμανικές χώρες, υπάρχει η τάση ένοπλης σύγκρουσης. Ανακαλύπτοντας μία επιτυχημένη φράση για ένα ατυχές γεγονός, δήλωσε ότι το «*Ισλάμ έχει αιματοβαμμένα σύνορα*». Πάντως, πολλοί διανοητές έχουν στραφεί εναντίον της θέσης του Χάντινγκτον.

Είτε μας αρέσει, είτε όχι το κατασκεύασμα του Χάντινγκτον, ένα πράγμα είναι ξεκάθαρο: Το κακό που έχει εν τέλει φθάσει στις ακτές μας δεν είναι απλώς και μόνο το κακό της τρομοκρατίας. Είναι το κακό της θρησκευτικής πίστης, στην

ώρα της πολιτικής της κυριαρχίας. Φυσικά, το Ισλάμ δεν είναι το μόνο που υπόκειται σε τέτοιες φρικτές μεταμορφώσεις, αν και στην τωρινή περίοδο της ιστορίας, είναι το μόνο που βρίσκεται σε άνοδο. Είναι καιρός να παραδεχθούμε ότι όλοι οι λογικοί άνθρωποι, άνδρες και γυναίκες, έχουν έναν κοινό εχθρό. Είναι ένας εχθρός που βρίσκεται τόσο κοντά μας, και είναι τόσο απατηλός, ώστε εξακολουθούμε να ακούμε τις συμβουλές του, ακόμη και όταν απειλεί να καταστρέψει κάθε δυνατότητα ανθρώπινης ευτυχίας. Ο εχθρός μας αυτός δεν είναι άλλος από την ίδια την πίστη.

Ο Τόμας Φρίντμαν, ένας ακαταπόνητος μελετητής των δυσारेστημένων του κόσμου για λογαριασμό των «Τάιμς της Νέας Υόρκης», έχει διακηρύξει ότι η ταπείνωση των μουσουλμάνων βρίσκεται στη ρίζα της μουσουλμανικής τρομοκρατίας. Και άλλοι έχουν υποστηρίξει την ίδια άποψη, και οι ίδιοι οι μουσουλμάνοι ισχυρίζονται συχνά ότι ο δυτικός ιμπεριαλισμός έχει προσβάλει την αξιοπρέπειά τους, την υπερηφάνεια και την τιμή τους. Τί συμπέρασμα θα πρέπει να βγάλουμε απ' όλα αυτά; Υπάρχει κανείς που μπορεί να εντοπίσει μεγαλύτερη προσβολή για την ισλαμική αξιοπρέπεια από τον ίδιο τον ισλαμικό νόμο; Για να δώσω ένα σύγχρονο παράδειγμα του είδους της κοινωνίας που μπορεί να διαμορφωθεί αποκλειστικά με βάση τα δόγματα του Ισλάμ, δεν χρειάζεται παρά να θυμηθούμε πώς έμοιαζε το Αφγανιστάν κάτω από τους Ταλιμπάν. Ποιές είναι αυτές οι απίθανες υπάρξεις που κυκλοφορούσαν μέσα σε σάβανα και ετιμωρούντο τακτικά με ξυλοδαρμό επειδή φαινόταν ο αστράγαλός τους; Αυτές ήσαν οι αξιοπρεπείς (και αναλφάβητες) γυναίκες του οίκου του Ισλάμ.

Αν ερχόταν σε αυτές τις χώρες ξαφνικά η δημοκρατία, δεν θα ισοδυναμούσε με τίποτε περισσότερο από μία γέφυρα προς τη θεοκρατία. Δεν φαίνεται να υπάρχει τίποτε στις αρχές του Ισλάμ, με το οποίο να αντιταχθεί κανείς στη μετάβαση στη σαρία (ισλαμικό νόμο), ενώ υπάρχουν τα πάντα για να την ενθαρρύνουν. Αυτή είναι μία φοβερή αλήθεια την οποία οφείλουμε να αντιμετωπίσουμε. Το μόνο πράγμα που στέκεται ανάμεσα σε εμάς και στον φουσκωμένο ωκεανό του μουσουλμανικού παραλογισμού, είναι ένα τείχος τυραννίας και παραβιάσεων των ατομικών δικαιωμάτων, το οποίο έχουμε βοηθήσει να οικοδομηθεί. Αυτή η κατάσταση πρέπει να αποκατασταθεί, αλλά δεν μπορούμε απλώς να διώξουμε τους μουσουλμάνους δικτάτορες από την εξουσία και να ανοίξουμε τις κάλπες. Θα είναι σαν να ανοίγουμε τις κάλπες για τους χριστιανούς του 14ου αιώνα.

Είναι επίσης αλήθεια ότι η φτώχεια και η έλλειψη μόρφωσης παίζουν έναν ρόλο σε όλα αυτά, αλλά δεν πρέπει να στεκόμαστε μόνο σε αυτό. Ο αραβικός κόσμος

σήμερα λιμνάζει, τόσο από οικονομική όσο και από πνευματική άποψη, σε μία έκταση που λίγοι θα μπορούσαν να θεωρήσουν δυνατή, με δεδομένο τον ιστορικό του ρόλο στην πρόοδο, στην προώθηση και στη διατήρηση της ανθρώπινης γνώσης. Το έτος 2002, το ΑΕΠ όλων των αραβικών κρατών μαζί ήταν χαμηλότερο από αυτό της Ισπανίας. Ακόμη πιο ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι κάθε χρόνο στην Ισπανία μεταφράζονται τόσα βιβλία όσα έχει μεταφράσει το σύνολο του αραβικού κόσμου από τον 9ο αιώνα.

Αυτός ο βαθμός απομόνωσης και οπισθοδρόμησης είναι συγκλονιστικός, αλλά δεν πρέπει να μας οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η φτώχεια και η έλλειψη μόρφωσης βρίσκονται στη ρίζα του προβλήματος. Το γεγονός ότι μία γενιά από αναλφάβητα παιδιά διοχετεύεται στον φονταμενταλιστικό μηχανισμό των «μαντράσας» (θρησκευτικών σχολείων που χρηματοδοτούνται από τους Σαουδάραβες) πρέπει να μας προκαλεί μεγάλη ανησυχία. Αλλά οι μουσουλμάνοι τρομοκράτες δεν προέρχονται ως τώρα από τις τάξεις των φτωχών και αμόρφωτων. Πολλοί από αυτούς ανήκαν στη μέση τάξη, ήσαν μορφωμένοι και δεν υπήρχε κάποια ορατή δυσλειτουργία στην ιδιωτική τους ζωή. Οι μαχητές της Χεζμπολάχ, οι οποίοι σκοτώνονται σε αιματηρές συγκρούσεις, προέρχονται συνήθως από εύπορες οικογένειες και έχουν φοιτήσει σε γυμνάσιο. Οι ηγέτες της Χαμάς είναι όλοι πτυχιούχοι ανωτάτων σχολών, και ορισμένοι έχουν μάστερ. Αυτά τα γεγονότα μάλλον δείχνουν ότι, ακόμη και αν όλοι οι μουσουλμάνοι διέθεταν ένα επίπεδο ζωής συγκρίσιμο με αυτό του μέσου Αμερικανού, η Δύση θα εξακολουθούσε να κινδυνεύει εντόνως από μία σύγκρουση με το Ισλάμ. Υποπτεύομαι μάλιστα ότι η ευημερία των μουσουλμάνων, ίσως έκανε τα πράγματα χειρότερα, διότι το μόνο πράγμα που φαίνεται ικανό να πείσει τους μουσουλμάνους ότι η κοσμοαντίληψή τους είναι προβληματική, είναι η προφανής αποτυχία των κοινωνιών τους. Αν η μουσουλμανική ορθοδοξία ήταν, από οικονομική και τεχνολογική άποψη, εξ ίσου επιτυχημένη με τον δυτικό φιλελευθερισμό, θα ήμασταν πιθανώς καταδικασμένοι να γίνουμε μάρτυρες του εξισλαμισμού της οικουμένης.

Οι ισλαμιστές θα μπορούσαν να διασπάσουν τον κόσμο σε άτομα και ακόμη να μην είναι ένοχοι μηδενισμού, διότι τα πάντα μέσα στην κοσμοαντίληψή τους έχουν μεταμορφωθεί από το φως του Παραδείσου. Με δεδομένα τα όσα πιστεύουν οι ισλαμιστές, είναι απολύτως λογικό γι' αυτούς να καταπιέζουν τον εκσυγχρονισμό όπου μπορούν. Είναι μάλιστα λογικό και για τις μουσουλμάνες μητέρες να ενθαρρύνουν την αυτοκτονία των τέκνων τους, εφ' όσον πολεμούν στο όνομα του Θεού. Οι ευσεβείς μουσουλμάνοι απλώς γνωρίζουν ότι πηγαίνουν σε έναν

καλύτερο τόπο. Ο Θεός είναι συγχρόνως παντοδύναμος και απολύτως δίκαιος. Για ποιόν λόγο λοιπόν, να χαιρέται κανείς μέσα στην επιθανάτια αγωνία ενός αμαρτωλού κόσμου; Υπάρχουν άλλες ιδεολογίες με τις οποίες μπορεί κάποιος να εξοβελίσει τα τελευταία ίχνη λογικής από τη συζήτηση μέσα σε μία κοινωνία, αλλά δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το Ισλάμ είναι μία από τις καλύτερες που διαθέτουμε.

Οι οπαδοί της κοσμικής σκέψης έχουν την τάση να ισχυρίζονται ότι ο ρόλος του Ισλάμ, ή της θρησκείας γενικότερα, έχει δευτερεύουσα σημασία έναντι της πολιτικής, για τον καθορισμό του χαρακτήρα μίας κοινωνίας. Σύμφωνα με αυτήν την άποψη, οι άνθρωποι κινούνται πρώτα από τα πολιτικά τους συμφέροντα και βρίσκουν μία θρησκευτική συλλογιστική που ταιριάζει στην περίσταση. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι υπάρχουν πολλά παραδείγματα πολιτικών ηγετών οι οποίοι επικαλούνται τη θρησκεία για καθαρά πρακτικούς, ακόμη και για κυνικούς, λόγους. Αλλά, δεν πρέπει να εξαγάγουμε λάθος συμπέρασμα σ' αυτό το σημείο. Ένας μοχλός λειτουργεί μόνο όταν εφάπτεται σε κάτι. Κάποιος, σε τελική ανάλυση, πρέπει να πιστεύει στον Θεό, για να έχει πολιτική αποτελεσματικότητα η αναφορά στον Θεό. Και θεωρώ ότι είναι λίγο έως πολύ αυταπόδεικτο το ότι, οπουδήποτε ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων μετατρέπει τον εαυτό του σε βόμβα, ή στέλνει τα παιδιά του εθελοντικά να καθαρίσουν ναρκοπέδια (όπως συνέβαινε συχνά στον πόλεμο Ιράν-Ιράκ), η συλλογιστική πίσω από τις ενέργειές τους έχει παύσει να είναι καθαρά πολιτική. Αυτό δεν υπονοεί ότι ο επίδοξος μάρτυρας δεν ελκύεται από τη θορυβώδη πολιτική σπουδαιότητα της τελευταίας πράξης του, όπως τη φαντάζεται, αλλά, εκτός και αν κάποιος άνθρωπος πιστεύει σε κάποια απίθανα πράγματα σχετικώς με το σύμπαν, και ειδικώς για το τι συμβαίνει μετά θάνατον, είναι μάλλον απίθανο να έχει μία τέτοια συμπεριφορά. Τίποτε δεν εξηγεί τη δράση των μουσουλμάνων εξτρεμιστών και την ευρύτατη αποδοχή της συμπεριφοράς τους στον μουσουλμανικό κόσμο, καλύτερα από τα δόγματα του Ισλάμ.

Με δεδομένα τα όσα πιστεύουν πολλοί μουσουλμάνοι, είναι δυνατή μία αληθινή ειρήνη στον κόσμο; Μήπως η σχετική αδυναμία των μουσουλμανικών κρατών είναι το μοναδικό πράγμα που εμποδίζει έναν ανοικτό πόλεμο ανάμεσα στο Ισλάμ και στη Δύση; Φοβάμαι ότι είναι δύσκολο να βρει κανείς ενθαρρυντικές απαντήσεις σε ερωτήματα αυτού του είδους. Το φιλελεύθερο στοιχείο στο δόγμα του Ισλάμ φαίνεται πολύ αδύναμο, μέχρι σημείου να ανήκει τελείως στον χώρο της φαντασίας. Αν και έχουμε δει ότι και η ίδια η Βίβλος είναι μία μεγάλη δεξαμενή

μισαλλοδοξίας, τόσο για τους χριστιανούς όσο και για τους Εβραίους -όπως δείχνουν τα πάντα, από τα κείμενα του Αυγουστίνου έως τη συμπεριφορά των Ισραηλινών αποίκων-, δεν είναι δύσκολο να βρει κανείς μεγάλα τμήματα της Γραφής, καθώς και χριστιανικές και εβραϊκές ερμηνείες, που προσφέρουν αντεπιχειρήματα. Ένας χριστιανός που επιθυμεί να ζήσει σε πλήρη αρμονία με τη λογική και με τις σύγχρονες αντιλήψεις, μπορεί να διατηρήσει τη διδασκαλία του Ιησού στο Όρος των Ελαιών και απλώς να αγνοήσει τη φλύαρη μωρολογία της Αποκάλυψης, στην οποία ο κόσμος φθάνει στην καταστροφή. Το Ισλάμ δεν φαίνεται να προσφέρει ένα τέτοιο καταφύγιο, για όποιον θελήσει να ζήσει ειρηνικά σε έναν πολυπολιτισμικό κόσμο.

Η τάση των φιλελευθέρων, είναι να κατηγορούν τη Δύση διότι έχει προκαλέσει την οργή του μουσουλμανικού κόσμου, μέσα από αιώνες κατακτήσεων, που εξυπηρετούσαν τα συμφέροντά τους, και επεμβάσεων, ενώ οι συντηρητικοί τείνουν να θεωρούν ότι ευθύνονται άλλα παρεμφερή χαρακτηριστικά της Μέσης Ανατολής, της αραβικής και της μουσουλμανικής ιστορίας. Το πρόβλημα φαίνεται να εντοπίζεται οπουδήποτε αλλού, εκτός από την καρδιά της μουσουλμανικής πίστης -αλλά η πίστη διαφοροποιεί κάθε μουσουλμάνο από τους απίστους. Χωρίς πίστη, τα περισσότερα παράπονα των μουσουλμάνων απέναντι στη Δύση θα ήταν αδύνατον να διαμορφωθούν και πολύ περισσότερο να προκαλέσουν την επιθυμία τους για εκδίκηση.

Είναι το Ισλάμ συμβατό με μία πολιτισμένη κοινωνία; Είναι δυνατόν να πιστεύεις όσα πρέπει να πιστεύεις για να είσαι καλός μουσουλμάνος, να έχεις στρατιωτική και οικονομική ισχύ, και να μην αποτελεις μία ασυνείδητη απειλή για τις πολιτισμένες κοινωνίες τρίτων; Πιστεύω ότι η απάντηση σε αυτό το ερώτημα είναι όχι. Αν πρόκειται ποτέ να επιτευχθεί μία σταθερή ειρήνη ανάμεσα στο Ισλάμ και στη Δύση, το Ισλάμ πρέπει να υποστεί έναν ριζικό μετασχηματισμό. Αυτός ο μετασχηματισμός, για να είναι αποδεκτός από τους μουσουλμάνους, πρέπει επίσης να φαίνεται ότι προέρχεται από τους ιδίους τους μουσουλμάνους. Δεν είναι υπερβολικό το να πούμε ότι η μοίρα του πολιτισμού βρίσκεται κυρίως στα χέρια των «μετριοπαθών» μουσουλμάνων. Αν οι μουσουλμάνοι δεν μπορέσουν να μετατρέψουν τη θρησκεία τους σε μία ιδεολογία που είναι κατά βάση ειρηνική -ή να την αντιπαρέλθουν πλήρως-, είναι δύσκολο να εξετάσει κάποιος, το πώς το Ισλάμ και η Δύση θα καταφέρουν να αποφύγουν μία μόνιμη κατάσταση πολέμου μεταξύ τους σε αναρίθμητα μέτωπα. Τα πυρηνικά, βιολογικά και χημικά όπλα είναι μία πραγματικότητα που δεν μπορεί να ακυρωθεί.

Πηγή: «Το τέλος της πίστης» - Σάμ Χάρις (Εκδόσεις «Ενάλιος», μετάφραση Χαρίκλεια Τσαλιγοπούλου)